

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Sžr/18/2017
Identifikačné číslo spisu: 7016200765
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2019
Meno a priezvisko: Mgr. Peter Melicher
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7016200765.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa Slovenského pozemkového fondu Bratislava, Búdková 36, proti odporcovi Okresnému úradu Poprad, pozemkový a lesný odbor, Partizánska 690/87, Poprad, za účasti účastníkov konania: 1/ bytom Levoča, D. XX, 2/ P. P., bytom D., L. XXXX/XX, 3/ Y. C., bytom D., D. XX, 4/ S. T., bytom D., F. XX, všetci zastúpení JUDr. Ľubou Berezňaninovou, Dip.Mgmt, advokátkou so sídlom Hlavná 45, Prešov, v konaní o preskúmanie rozhodnutia odporcu zo dňa 11.4.2016, č. OU-PP-PLO-2016/000160-014-KJ, o odvolaní účastníkov konania v rade 1/ až 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č.k 10Sa/1/2016-24 zo dňa 28.6.2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 0Sa/1/2016-24 zo dňa 28.6.2017 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. a/ OSP rozhodnutie odporcu č. OU-PP-PLO-2016/000160-014-KJ zo dňa 11.4.2016 a vec vrátil odporcovi na ďalšie konanie. V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, že preskúmaním napadnutého rozhodnutia odporcu, oboznámením sa s administratívnym spisom odporcu ako aj s ostatným spisovým materiálom dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa je dôvodný.

Krajský súd uviedol, že z obsahu administratívneho spisu vyplýva, že nehnuteľnosti, ktoré žiadali vydať účastníci v 1. až 4. rade žiadosťou zo dňa 27.12.2004 boli pridelené do vlastníctva ich právneho predchodcu Výmerom Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave č. 2.427/48 z 23.3.1948. Uvedeného prídelu sa týka aj rozhodnutie Odboru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva bývalej Rady ONV v Levoči č. Pôd. 8/1958/La-6 zo dňa 17.11.1958, v ktorom sa konštatuje, že podľa previerky prídelov sa prídelca tohto prídelu vzdal. Dňa 2.9.1959 bola spísaná zápisnica o výmere pozemkov majúcich sa sceliť následkom toho, že roľníci z obce Levoča sa vzdali svojich pozemkov, v ktorej je uvedené aj meno právneho predchodcu účastníkov konania. Označené (pridelené) nehnuteľnosti boli opätovne zapísané v prospech Československého štátu na základe návrhu Finančného odboru ONV

v Spišskej Novej Vsi č. Fin. 72/63 zo dňa 14.12.1963 pod č.d 1572/1963 - zápis pod B9 zápisnice č. 1197 kat. úz. D.

Krajský súd ako dôvodnú vyhodnotil námietku navrhovateľa, že zúčastnené osoby vzhľadom na uvedené okolnosti a zistené skutočnosti nie sú oprávnenými osobami na uplatnenie reštitučného nároku po ich právnom predchodcovi E. W., pretože ich právny predchodca sa označeného prídelu vzdal na základe jednostranného právneho úkonu. Uvedené malo za následok, že vlastníkom prídelu sa stal štát a to priamo zo zákona, následne rozhodnutie, ktorým bolo zapísané vlastníctvo štátu v pozemkovej knihe tento stav iba deklaroval.

Uviedol, že aj keď neexistuje konkrétny doklad, na ktorom by sa nachádzal aj podpis právneho predchodcu zúčastnených osôb, z kontextu udalostí a označených rozhodnutí a listín vtedajších orgánov možno uzavrieť, že k takémuto vzdaniu sa prídelu došlo, a preto aj nastali zákonom predpokladané následky. V tejto veci došlo k vzdaniu sa prídelu a nie k jeho odňatiu, preto vlastníctvo prídelcu nebolo odňaté, resp. prevzaté štátom na základe niektorého z reštitučných titulov uvedených v § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. Poukázal aj na obsah odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdom vo veci vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 7C/38/2002 zo dňa 20.2.2007 ako aj odvolacieho Krajského súdu v Prešove zo dňa 31.10.2007 sp. zn. 4Co/46/2007, z obsahu ktorých vyplýva tak isto záver, že právny predchodca účastníkov konania sa označeného prídelu vzdal. Uvedené skutočnosti vzal správny súd v tomto konaní za preukázané (§ 40 ods. 1 Správneho poriadku) a z výsledkov konania pred všeobecným súdom vychádzal aj v tomto konaní. Z odôvodnenia rozhodnutia súdov pritom vyplýva, že súd sa otázkou uplatneného nároku na určenie vlastníckeho práva veľmi podrobne zaoberal a v tomto smere bolo vykonané pomerne rozsiahle dokazovanie výsledkom ktorého je záver, že vzdanie sa prídelu bolo dostatočne preukázané. Z uvedených dôvodov súd vyhodnotil ako neodôvodnené tvrdenia odporcu, že pred správnym orgánom nebolo preukázané, že sa právny predchodca účastníkov konania vzdal prídelu. Súd náhradu trov konania účastníkom nepriznal, pretože navrhovateľ ich náhradu nežiadal a odporcovi vzhľadom na výsledok konania náhrada trov konania nepatrí.

Proti tomuto rozsudku podali účastníci konania v rade 1/ až 4/ v zákonom stanovenej lehote odvolanie. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že súd I. stupňa mal za preukázané, že právny predchodca zúčastnených osôb - E. W., A. XX.XX.XXXX, sa mal vzdať svojho prídelu, ktorý mu bol priznaný Výmerom o vlastníctve pôdy vydaným Poverenictvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy podľa § 1 ods. 1 nar. č. 104/1946 Sb. n. SNR pod č. 2.472/1948. Túto skutočnosť má potvrdzovať jednak rozhodnutie odboru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva bývalej Rady ONV v Levoči č. Pôd. 8/1958/La-6 zo dňa 17.11.1958 a zápisnica zo dňa 02.09.1959 obsahujúca zoznam roľníkov, ktorí sa mali zápisnične vzdať svojich prídelov (ďalej aj „zápisnica“). V tejto zápisnici je uvedené aj meno a priezvisko: E. W..

S uvedeným záverom účastníci konania v rade 1/ až 4/ nesúhlasia. Trvajú na tom, že ich právny predchodca sa nikdy nevzdal svojho prídelu a táto skutočnosť ani doposiaľ nebola riadne a nespochybniteľne preukázaná, a to ani v správnom konaní o uplatnenom reštitučnom nároku pred Okresným úradom Poprad, pozemkový a lesný odbor, ani v správnom súdnom konaní a ani v konaní o určovacej žalobe.

Prvostupňový súd na jednej strane uviedol, že neexistuje žiaden konkrétny doklad s podpisom E. W., v ktorom by bola vyjadrená jeho vôľa urobiť takýto jednostranný právny úkon (t.j. vzdať sa prídelu). Záver, že k tomu skutočne došlo, súd I. stupňa uzavrel iba z kontextu skutočností a udalostí, ktoré vyšli najavo v konaní pred správnym orgánom. Súd I. stupňa na jednej strane, citujúc § 3 ods. 4 zákona č. 71/1967 Zb. Správny poriadok, vytkol správne orgánu, že spoľahlivo nezistil skutkový stav, na druhej strane, sám pri svojom konštatovaní vzdania sa prídelu, vychádzal iba z kontextu udalostí, t.j. ide iba o domnienku súdu, nie o spoľahlivo zistený skutkový stav.

V tejto súvislosti poukázal tiež na zmysel a účel právnej úpravy navrátenia vlastníckeho práva k pozemkom, a to zmiernenie majetkových krívd, ku ktorým došlo v období medzi rokmi 1948 až 1989.

Ak teda súd I. stupňa odkazuje na kontext skutkových okolností, je potrebné do tohto kontextu zahrnúť aj politický a spoločenský stav, ktorý existoval na území súčasnej Slovenskej republiky v období, v ktorom bolo vydané rozhodnutie zo dňa 17.11.1958, na ktoré sa súd odvolal. Z kontextu listín a z nich zistených skutkových okolností totiž vyplýva aj to, že zápisnica, ktorá obsahuje zoznam roľníkov, ktorí sa zápisnične mali vzdať prídelov, bola spísaná dňa 2.9.1959, pričom rozhodnutie, ktorým bolo rozhodnuté o vzdaní sa prídelu E. W., bolo vydané ešte dňa 17.11.1958. Zdôraznil, že na odstránenie majetkových krívd boli prijaté tzv. reštitučné zákony. Pokiaľ však súdy pristupujú v konaní, pri rozhodovaní o zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov o priznaných reštitučných nárokoch tak, že de iure bez relevantných dôvodov, popierajú riadne zistený skutkový stav a svojimi názormi nahradzujú chýbajúce dôkazy, jedná sa o svojvoľný, a teda arbitrárny postup. Takéto rozhodnutie súdu je nutné považovať za nezákonné. Súd I. stupňa v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal tiež na rozhodnutia civilných súdov o určovacej žalobe podanej zúčastnenými osobami ešte v roku 2002, ktorá bola napokon zamietnutá z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie a s tým súvisiacim nedostatkom naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

Účastníci konania v rade 1/ až 4/ podali žiadosť o priznanie reštitučného nároku, na príslušnom správnom orgáne, dňa 27.12.2004. Zo zákona č. 503/2003 Z.z. jednoznačne vyplýva, že právomoc konať a rozhodnúť o reštitučných nárokoch bola priznaná výlučne obvodným pozemkovým úradom (teraz: okresné úrady, pozemkový a lesný odbor), nie súdom. Ak teda účastníci konania v rade 1/ až 4/ podali žalobu na určenie vlastníckeho práva pred podaním žiadosti podľa zákona č. 503/2003 Z.z. a pred právoplatným rozhodnutím o nej, bola táto žaloba podaná predčasne, a preto civilné konanie o nej nemohlo skončiť inak ako neúspechom žalobcov. To však neznamená, že civilný súd mal právomoc o tejto žalobe (akokoľvek) rozhodnúť bez toho, aby predtým mal k dispozícii rozhodnutie pozemkového úradu o reštitučnom nároku žalobcov. Uviedli, že tým, že civilný súd rozhodol o určovacej žalobe zúčastnených osôb, neoprávnene si vzal právomoc, ktorá mu nepatrila. Tým došlo k deformácii existujúceho skutkového stavu, kde zamietavé rozhodnutie súdu je brané na príťaž účastníkom konania v rade 1/ až 4/ a zároveň ako dôkaz o tom, že žiaden reštitučný nárok im nepatrí.

Zisťovanie právomoci súdu je procesná podmienka, ktorú má súd skúmať kedykoľvek počas súdneho konania, a to aj bez námietky účastníkov. Jedná sa pritom o neodstrániteľnú prekážku konania, ktorú ak súd zistí, je povinný konanie o návrhu (žalobe) zastaviť. Zároveň platí, že súd je povinný každý návrh skúmať s ohľadom na jeho obsah, nie jeho formálne označenie. To znamená, že aj keď bol návrh účastníkov konania v rade 1/ až 4/ označený ako žaloba na určenie vlastníckeho práva, z jej obsahu, a napokon aj odôvodnenia rozsudku o nej, je zrejmé, že sa de iure týkala otázky priznania alebo nepriznania reštitučného nároku v prospech žalobcov. O tejto otázke však žiaden civilný súd nemá právomoc rozhodnúť. Ide tak vlastne o nulité rozhodnutie, ktoré vydal orgán, ktorý nemal na to právomoc. Navyše zamietavý rozsudok o žalobe na určenie nepredstavuje prekážku res iudicata pre novú určovaciu žalobu v totožnej veci, ak tu existujú nové skutočnosti a dôvody pre jej podanie. Uvedený argument uplatnili účastníci konania v rade 1/ až 4/, aj na pojednávaní, ktoré sa vo veci konalo dňa 14.6.2017. Táto skutočnosť je zaznamenaná aj v zápisnici z tohto pojednávania - strana 5. Súd I. stupňa sa však s touto argumentáciou vôbec nezaoberal. V tomto smere je napadnutý rozsudok nepreskúmateľný.

V konaní pred súdom I. stupňa účastníci konania v rade 1/ až 4/ navrhli vypočuť svedka U. O., ktorý bol osobne prítomný pri spisovaní zápisnice zo dňa 2.9.1959. Účastníci konania v rade 1/ až 4/ zároveň zabezpečili jeho osobnú prítomnosť na pojednávaní dňa 14.6.2017. Súd jeho výsluch nevykonal. V odôvodnení napadnutého rozsudku však úplne absentuje uvedenie dôvodu prečo tento navrhnutý dôkaz súd nevykonal. Odôvodnenie napadnutého rozsudku je nedostatočné aj preto, že neobsahuje vysvetlenie, ako sa súd I. stupňa vysporiadal s argumentáciou zúčastnených osôb ohľadne predčasnosti určovacej žaloby a dopadu rozhodnutí civilných súdov o nej, na konanie a rozhodnutie správneho orgánu o ich reštitučnom nároku. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti mali za to, že rozhodnutie Okresného úradu Poprad, Pozemkový a lesný odbor č. OU-PP-PLO-2016/00016-014-KJ zo dňa 11.4.2016, ktoré súd I. stupňa napadnutým rozsudkom zrušil a vec vrátil správne orgánu na ďalšie konanie a rozhodnutie, je vecne správne. Zo skutočností uvedených v tomto odvolaní, ako aj z odôvodnenia

rozhodnutia správneho orgánu, vyplýva, že postup štátnych orgánov, ktorý má poukazovať na vzdanie sa prídelu právnym predchodcom zúčastnených osôb (E. W.), bol minimálne pochybný a svojou podstatou smeroval k vytvoreniu zdania, že sa tak stalo, čím umožnil štátu uzurpovať si vlastníctvo tohto prídelu. Táto uzurpacia súkromného vlastníctva štátom bola „posvätená“ jednak rozhodnutím zo dňa 17.11.1958 a dodatočne vyhotovenou zápisnicou zo dňa 2.9.1959. Poukázali na to, že v zmysle § 132 ods. 1 zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“) Vlastníctvo sa stráca najmä tým, že ho nadobudne niekto iný alebo tým, že sa ho vlastník vzdá. Podľa OZ účinného v rozhodujúcom období, t.j. min. od 17.11.1958 do 2.9.1959, sa vlastníctva mohol vzdať jedine vlastník sám. Aj keby teda existovalo 1000 rozhodnutí štátnych orgánov, ktoré by sa zmieňovali o vzdaní sa vlastníctva vlastníkom, samo o sebe to nemá žiaden význam. Takéto rozhodnutia nezakladajú vzdanie sa vlastníctva vlastníkom. Nejedná sa totiž o jednostranný právny úkon vlastníka o vzdaní sa tohto vlastníctva. Zápisnica zo dňa 02.09.1959 na tom vôbec nič nemení, a to jednak preto, že bola vyhotovená po vydaní rozhodnutia zo dňa 17.11.1958, ktoré už konštatuje vzdanie sa prídelu a tiež preto, že obsahuje iba zoznam roľníkov, ale bez ich podpisov. Opäť ju teda nemožno hodnotiť ako 1-stranný právny úkon vlastníkov v zmysle vyššie citovaného § 132 ods. 1 OZ.

Preto správny orgán správne posúdil zistený skutkový stav ako odňatie vlastníctva k pozemkom bez právneho dôvodu. V prejednávanej veci totiž neexistuje taký právny titul, ktorý by osvedčoval preukázanie vzdania sa prídelu právnym predchodcom zúčastnených osôb. Túto skutočnosť napokon konštatoval a nepochybne zistil aj súd I. stupňa v napadnutom rozsudku. Napriek tomu rozhodol tak, že rozhodnutie správneho orgánu zrušil. Zrušenie tohto rozhodnutia však nič nezmení na už konštatovanom, a to, že v prejednávanej veci neexistuje hlavný dôkaz preukazujúci opakujúce sa tvrdenia navrhovateľa (Slovenského pozemkového fondu) o tom, že E. W. sa vzdal svojho prídelu. Navrhovateľ je tak v dôkaznej núdzi, ktorá nemôže byť na ujmu zúčastneným osobám, ktoré ostávajú, už pomerne dlhý čas, v ničím neodôvodnenej právnej neistote o tom, či im uplatnený reštitučný nárok patrí alebo nie. Tým im vzniká iba ďalšia krivda, mimo tej, ktorá je predmetom tohto konania

Predmetným rozhodnutím správny orgán náležite a spoľahlivo zistil skutkový stav a tento správne právne posúdil. Výplýva to aj z rozsiahleho odôvodnenia, v ktorom sa pomerne podrobne vysporiadal so všetkými relevantnými skutočnosťami a tieto náležite pri rozhodovaní zohľadnil. Preto nebol dôvod na zrušenie tohto rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie a rozhodnutie. Takáto potreba nevyplýva napokon ani z odôvodnenia napadnutého prvostupňového rozsudku.

Vzhľadom na vyššie uvedené žiadali, aby NS SR z dôvodov podľa § 205 ods. 2 písm. b/, c/ a f/ OSP zmenil napadnutý rozsudok súdu I. stupňa a potvrdil rozhodnutie Okresného úradu Poprad, Pozemkový a lesný odbor č. OU-PP-PLO-2016/000160-014-KJ zo dňa 11.04.2016.

K odvolaniu sa odporca a ani navrhovateľ písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo ako „odvolací súd“) ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) preskúmal napadnuté rozhodnutie krajského súdu a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné podľa § 250ja ods. 3 posledná veta v spojení s § 221 ods. 2 OSP zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na nové konanie a rozhodnutie. Odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle § 250ja ods. 2 veta prvá OSP.

Podľa § 246c ods. 1 veta prvá OSP pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa § 250l ods. 1 a 2 OSP podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon

zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 1 zákona č. 503/2003 Z.z. tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu. 1) Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria

- a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria, 2)
- b) lesný pôdny fond. 3)

Podľa § 2 ods. 1-3 zákona č. 503/2003 Z.z. právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len "rozhodujúce obdobie") spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

(2) Ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,
- c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
- d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,
- e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

(3) V prípadoch uvedených v ustanovení § 3 ods. 1 písm. j) sú oprávnenými osobami aj osoby tam uvedené; ustanovenia odseku 2 písm. c) až e) platia obdobne.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku

- a) výroku o prepadnutí majetku, prepadnutí veci alebo zhabaní veci v trestnom konaní, prípadne v trestnom konaní správnom podľa skorších predpisov, ak bol výrok zrušený podľa osobitných predpisov, 4)
- b) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme,
- c) postupu podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdom (Trestný poriadok) v znení zákona č. 67/1952 Zb.,
- d) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov,
- e) vyhlásenia zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vyst'ahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),
- f) toho, že občan zdržiavajúci sa v cudzine nehnuteľnosť zanechal na území Slovenskej republiky alebo ktorého majetok prešiel na štát podľa zákona č. 183/1950 Zb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie,
- g) zmluvy o darovaní nehnuteľnosti uzavretej darcom v tiesni,
- h) dražobného konania uskutočneného na úhradu pohľadávky štátu,
- i) súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky, prípadne uznanie takejto zmluvy účastníkmi za neplatnú; v takom prípade je oprávnenou osobou

nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj ak táto zmluva nenadobudla účinnosť,

j) kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,

k) odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní urobeného v tiesni,

l) vyvlastnenia za náhradu, ak nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila na účel, na ktorý bola vyvlastnená,

m) vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady,

n) znárodnenia vykonaného v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady,

o) prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu,

p) politickej perzekúcie 5) alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody, 6)

r) odovzdania do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov, 7)

s) prikázania do užívania právnickej osoby na základe zákona č. 55/1947 Zb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu alebo vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby,

t) prevodu na štát spoločne užívaných singulárnych lesov a lesných družstiev, ak členmi družstva boli aj fyzické osoby; na prevzatie tohto majetku sa použijú osobitné predpisy. 8)

Podľa § 5 ods. 3 zákona č. 503/2003 Z.z pokiaľ v tejto hlave nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy s výnimkou § 250a.

Podľa § 157 ods. 2 OSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol príslušný orgán, je správny orgán takým rozhodnutím viazaný; inak si správny orgán môže o takejto otázke urobiť úsudok alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania.

Najvyšší súd z obsahu súdneho a administratívneho spisu zistil, že odporca rozhodnutím pod č. OU-PP-PLO-2016/000160-014-KJ zo dňa 11.4.2016 podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. rozhodol tak, že oprávneným osobám v rade 1/ až 4/, účastníkom konania v rade 1/ až 4/ priznal právo na náhradu za nehnuteľnosti v kat. úz. Levoča, ktoré ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 písm. a/ zákona č. 503/2003 Z.z. a ktoré prešli na štát spôsobom uvedeným v § 3 ods.1 písm. o/ zákona v dobe od 25.2.1948 do 1.1.1990 a ku ktorým nie je možné navrátiť vlastnícke právo v zmysle § 6 ods. 1 písm. a/ zákona, konkrétne vo vzťahu k pozemkom, ktoré boli špecifikované v predmetnom rozhodnutí.

Krajský súd na základe opravného prostriedku navrhovateľa predmetné rozhodnutie zrušil a vec vrátil odporcovi na ďalšie konanie pre nesprávne právne posúdenie veci.

Účastníci konania v rade 1/ až 4/ vo svojom odvolaní namietali jednak nedostatok dôvodov napadnutého rozsudku, z ktorého nie je zrejmé ako sa prvostupňový súd vysporiadal s argumentáciou účastníkov konania ohľadne predčasnosti určovacej žaloby, resp. dopadu rozhodnutí civilných súdov vo vzťahu k reštitučnému konaniu, taktiež v odvolaní poukazovali na to, že v konaní pred súdom prvého stupňa navrhli vypočuť svedka U. O., na skutkovú okolnosť vzdania sa prídelu právneho predchodcu

účastníkov konania v rade 1/ až 4/. E. W., ktorý bol osobne prítomný pri spisovaní zápisnice zo dňa 2.9.1959 a zároveň zabezpečili jeho prítomnosť na pojednávaní dňa 14.6.2017, pričom súd jeho výsluch nevykonával a v odôvodnení napadnutého rozsudku absentuje uvedenie dôvodu prečo tento dôkaz nebol vykonaný.

Predmetom preskúmania pred krajským súdom Košice bolo rozhodnutie odporcu, ktorý rozhodoval v reštitučnom konaní podľa zákona č. 503/2003 Z.z. o žiadosti účastníkov konania v rade 1/ až 4/, v ktorej si uplatnili nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. po ich nebohom právnom predchodcovi E. W. a to vo vzťahu k nehnuteľnostiam v kat. území D. podľa výmeru Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave č. 2.427/1948 o celkovej výmere 1.3666 ha, označené v pridelovom pláne ako parcela č. 3937/4 roľa o výmere 1.2776 ha a parcela č. 3938/2 pastva o výmere 0.089 ha, vedené pôvodne vo vložke č. 1197, kat. územie D.. Odporca preskúmaným rozhodnutím č. OU-PP-PLO-2016/000160-014-KJ zo dňa 11.4.2016 účastníkom konania v rade 1/ až 4/ ako oprávneným osobám priznal právo na náhradu za žiadané nehnuteľnosti s poukazom na § 6 ods. 1 pís,a) zákona č. 503/2003 Z.z.

Proti predmetnému rozhodnutiu podal navrhovateľ na súd opravný prostriedok, pričom krajský súd predmetné rozhodnutie zrušil podľa § 250j ods. 2 pís. a) OSP a vec vrátil odporcovi na ďalšie konanie z dôvodu toho, že súd mal za to, že zo strany právneho predchodcu účastníkov konania v rade 1/ až 4/ E. W. došlo k vzdaniu sa pridelu na základe jednostranného právneho úkonu a uvedené malo za následok, že vlastníkom pridelu sa stal štát a to priamo zo zákona, a následne rozhodnutie, ktorým bolo zapísané vlastníctvo štátu v pozemkovej knihe tento stav iba deklaroval. Uviedol, že vlastníctvo pridelu nebolo odňaté, resp. prevzaté štátom na základe niektorého z reštitučných titulov uvedených v § 3 zákona č. 503/2003 Z.z.

Proti tomuto rozsudku podali odvolanie účastníci konania v rade 1/ až 4/, pričom namietať nedostatok dôvodov rozsudku vo vzťahu k tvrdenému vzdaniu sa pridelu právnym predchodcom účastníkov konania E. W., čo je podstatným pre posúdenie predmetnej veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje v súvislosti s reštitučnými konaniami na Nález Ústavného súdu SR č. k. III. ÚS 127/2010-35 z 22.6.2010 podľa ktorého „ k reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul)“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhliadol za dôvodnú odvolaciu námietku účastníkov konania v rade 1/ až 4/ o nedostatku dôvodov rozsudku krajského súdu.

Súd má dbať na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo dostatočne a presvedčivo odôvodnené. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu však túto podmienku nespĺňa. Podľa názoru odvolacieho súdu je napadnutý rozsudok krajského súdu nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov, čím sa účastníkom konania následne odhala možnosť účinne sa brániť proti rozhodnutiu pred odvolacím súdom. Ustanovenie § 157 OSP určuje obsahové náležitosti rozsudku. Ich správnosť a úplnosť je predpokladom vykonateľnosti a preskúmateľnosti rozhodnutia. Štruktúra odôvodnenia rozsudku je v priamej spojitosti so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ak súd pri odôvodňovaní rozsudku nepostupuje spôsobom, ktorý záväzne určuje § 157 ods. 2 OSP, dochádza nielen k tomu, že rozsudok je nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov alebo pre ich nezrozumiteľnosť (dôvod na zrušenie v odvolacom konaní), ale aj k tomu, že základné právo na súdnu ochranu nie je naplnené

reálnym obsahom. K tomuto aspektu základného práva na súdnu ochranu Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol: „Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľky predovšetkým zoberal do úvahy, že táto namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu, ktoré zohráva v demokratickej spoločnosti natoľko závažnú úlohu, že pri rozhodovaní o podmienkach jeho uplatnenia neprichádzajú zo strany súdov do úvahy zužujúci výklad a ani také interpretačné postupy pri výklade procesných predpisov, ktorých následkom by mohlo byť jeho neodôvodnené, prípadne svojvoľné obmedzenie alebo odňatie. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvôľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní o veci samej. Odôvodnenie rozhodnutí súdov tvorí v tomto smere súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 6/2003 zo dňa 13.3.2003)“.

V tomto smere je potrebné vytknúť krajskému súdu, keďže krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku len stručne konštatuje a poukazuje na to, že „aj keď neexistuje konkrétny doklad, na ktorom by sa nachádzal aj podpis právneho predchodcu zúčastnených osôb, z kontextu udalosti a označených rozhodnutí - listín vtedajších orgánov možno uzavrieť, že k vzdaniu sa prídelu došlo, preto vlastnícke právo prídelcu nebolo odňaté, resp. nebolo prevzaté štátom na základe niektorého z reštitučných titulov podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z.z.“. Súd len poukázal na obsah odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov a to Okresného súdu v Poprade pod sp. zn. 7C/38/2002 ako aj Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4Co/46/2007 zo dňa 31.10.2007, z obsahu ktorých vyplýva záver, že právny predchodca účastníkov konania sa označeného prídelu vzdal“.

Krajský súd sa v danom prípade bližšie nevyjadril, nekonkretizoval, nezdôvodnil či v danom prípade rozsudku všeobecného súdu, ktorým bola právoplatne zamietnutá žaloba o určenie vlastníckeho práva žalobcov v rade 1/ až 4/, totožných s účastníkmi konania v rade 1/ až 4/ v tejto veci vo vzťahu k tam uvedeným pozemkom, z tam uvedených dôvodov je alebo nie je pre správny orgán, ktorý koná v reštitučnom konaní podľa zákona č. 503/2003 Z.z. ako aj zákona č. 71/1967 Zb. záväzný, resp. je alebo nie je ním viazaný. V tomto smere chýba zdôvodnenie vo väzbe na § 40 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. „V rámci zisťovania podkladov pre rozhodnutie zákon č. 71/1967 Zb. upravuje tzv. predbežnú (prejudiciálnu) otázku. Rozumie sa ňou taká otázka, od posúdenia ktorej závisí rozhodnutie vo veci, ktorá je predmetom správneho konania. Na jej vecné rozhodnutie však nie je príslušný správny orgán, pred ktorým prebieha dané správne konanie, ale iný správny orgán, prípadne súd. Ide teda o otázku, ktorá môže byť predmetom samostatného konania. V takýchto prípadoch prichádzajú do úvahy tri možné riešenia: a) príslušný orgán o takejto veci už rozhodol. V takomto prípade je správny orgán rozhodnutím o predbežnej otázke viazaný. Pre túto viazanosť je rozhodujúci výrok rozhodnutia, b) príslušný orgán o takejto otázke nerozhodol. Správny orgán preto môže konanie prerušiť (§ 29 ods. 1) a dá podnet tomuto orgánu na začatie konania. Ak dal správny orgán podnet na konanie o predbežnej otázke inému orgánu, musí vyčkať na rozhodnutie o predbežnej otázke. Po právoplatnosti rozhodnutia o predbežnej otázke správny orgán pokračuje v konaní (§ 29 ods. 4). Tento variant prichádza do úvahy v prípade, ak príslušné konanie možno začať bez návrhu účastníka. Ak konanie možno začať len na návrh účastníka, správny orgán ho vyzve, aby taký návrh podal. Ak tak účastník v určenej lehote neurobí, správny orgán si môže urobiť úsudok o predbežnej otázke sám, c) správny orgán si urobí úsudok o predbežnej otázke sám. Pôjde jednak o prípady uvedené v poslednej vete písm. b), a tiež vtedy, ak to bude vyžadovať plynulosť a rýchlosť konania.

Ak si správny orgán urobí úsudok o veci sám, týka sa to len tohto jedného konkrétneho prípadu. Takýto postup nevylučuje, že vecne príslušný správny orgán alebo súd vec neskôr posúdi vo vlastnej kompetencii, prípadne aj s iným právnym záverom. Z toho dôvodu posúdenie predbežnej otázky správnym orgánom podľa písm. c) nemôže byť súčasťou výroku rozhodnutia a musí byť uvedené v odôvodnení rozhodnutia. Vo výroku sa premietne iba v spôsobe rozhodnutia vo veci samej. Ak by

príslušný správny orgán alebo súd o predbežnej otázke rozhodol inak, táto skutočnosť je dôvodom na obnovu konania (§ 62 ods. 1 písm. b) alebo na zmenu, prípadne zrušenie rozhodnutia na základe preskúmania rozhodnutia v mimoodvolacom konaní“(Komentár k § 40 Správneho poriadku).

Bude potrebné sa týmto bližšie zaoberať aj z pohľadu predmetu konania (určovacia žaloba pred všeobecným - civilným súdom, reštitučné konanie podľa zákona č. 503/2003 Z.z.), a účastníkov konania. Takisto krajský súd nezdôvodnil, prečo a z akých dôvodov nevykonal dokazovanie a to navrhnutým svedkom, ktorého navrhli účastníci konania v rade 1/ až 4/ na pojednávaní, v súvislosti so skutkovou otázkou vzdania sa prídelu právnym predchodcom účastníkov konania v rade 1/ až 4/ E. W., pričom malo ísť o svedka, ktorý sa mal vedieť vyjadriť k uvedeným okolnostiam. Najvyšší súd Slovenskej republiky v tomto smere poukazuje aj na ust. § 250q ods. 1 veta druhá OSP, podľa ktorého sa môžu vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia. Pokiaľ súd nemieni navrhované dokazovanie vykonávať je potrebné zdôvodniť takýto jeho procesný postup.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnutý rozsudok prvostupňového súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie podľa § 250ja ods. 3 veta druhá v spojení s § 221 ods. 1 písm. f/ a § 221 ods. 2 OSP.

Povinnosťou Krajského súdu v Košiciach bude v ďalšom konaní postupovať v intenciách názoru odvolacieho súdu a vo veci samej opätovne rozhodnúť a súčasne súd prvého stupňa v novom rozhodnutí opätovne rozhodne o náhrade trov konania vrátane náhrady trov odvolacieho konania (§ 246c ods. 1 veta prvej OSP v spojení s § 224 ods. 3 OSP).

Odvolací súd v odvolacom konaní postupoval podľa ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, ktorý bol zrušený zákonom č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1.7.2016.

Podľa § 491 ods. 1 SSP ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

Podľa § 492 ods. 1,2 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

(2) Odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade z vyššie uvedenými prechodnými ustanoveniami odvolací súd v predmetnej veci postupoval podľa doterajšieho predpisu a to Občianskeho súdneho poriadku.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.